

schien wil iemand
kaders verwijst in
Honig, Kuyper,
iets zal betoek-
daarin voor prof.
it het op gerefor-
s k a n, dan hij
ik moeten zeggen,
verbond is, Hoofd,

urs na, dan wordt
betreft de bewijs-
ne beroep. Prof.
oofd en Middel-
imte voor andere
s de Graaf
voorbijgaan, kiest
debat over nadere
verband met Ten
Bavinck.
urs verwijst naar
komt overeen met
daar, althans in
tangehaalde blad-
241, 2e dr.), dat
OPD en verlegen-
het met Christus

avige kwestie, als
n zou willen vra-
het v e r b a n d
utis" (den „raad
(„verbond der ge-
angehaalde woer-
salutis breidt
het HOOFD van
DELAAR ervan",
aw, een bijkomend
nen, blijkt wel uit
om" (n.l. wijl het
it het (genadever-
ook op met den
1:15").

het op aankomst,
verdere bespre-
ar prof. Aalders
te woorden op de
stond, en alsof ze
het hier doet) na-
ring brengt in de
in Bavinck voor-
zij: „Het verbond
ewerkt binnen de
ticht Bavinck het
om dupleurisch
dit „volkomen
nen" feitelijk het
als het in
t. Dat mag niet
geen reeds daar-
st de punten van
vrederaad en ge-
onderscheid
uit wat vóór de
gezegd is, en in
el die pas-
n, wil men zich

bladzijde, „maar
„Er is ook nder-
alutis en foedus
EN HOOFD, in
is duidelijk. Wil
gt Bavinck, dan
FD" (der Zijnen)
Vader, Zoon en
okken zijn) past,
e menschen wel
is de benaming
t genadeverbond
nmer, dat prof.
handen gegeven
wat Bavinck nog
n wordt ons een
formeerde opge-
seds lang bekend
op de kwesties

de Geref. Ameri-
betoogd te heb-
als Hoofd der
het genadever-
(XVII, nr. 6,
ta's, vader (prof.
debat, en her-
den zoon op dit
id der Gemeente
riften en be-
Verbonds
ischelijke nitrin-
kelijke leven in
neer te noemen.
t voorwoord van
erzeker, dat vol-
r bond geen
n d s h o o f d
oor allen beslist
een representee-
erkverbond zulk
betreft. Deze is

volgens Heyns, „representeerend Verbondshoofd in den Raad des Vredes, die met Hem is opgericht, maar Hij is dat niet in het Genadeverbond, dat niet met Hem, maar mede door Hem is opgericht met Abraham en zijn zaad". En, om nog even bij Amerika te blijven (want ook de beide voorgaanden zijn ameri-kanen). Ten Hoor schrijft in zijn Compendium der Geref. Dogmatiek (niet in den handel, gedrukt bij A. ten Hoor, Holland, Mich.) op bl. 136: „Nergens wordt Christus in de H. Schrift Hoofd van het verbond der genade genoemd. Hij is wel Hoofd van Zijne gemeente, maar dit duidt een andere relatie aan. In Eph. 5:23 wordt Hij Hoofd genoemd als eerste partij, niet als tweede partij van het verbond. Doordat Hij Borg en Plaatsvervanger is in het werkverbond, kan Hij Middelaar zijn in het genadeverbond. Daar Christus Borg en Middelaar is van het genadeverbond, kan Hij daarvan niet de tweede partij zijn. Beide begrippen onderstellen de twee partijen van het genadeverbond. Borg zegt, dat Hij de schuld betaalt van den mensch aan God. En Middelaar duidt aan, dat Hij den mensch en God in het genadeverbond vereenigt, Gal. 3:20; 1 Tim. 2:5".

Dit alles komt van de oudere Amerikanen; evenals wat Hodge opmerkt, als hij, Syst. Th. II, 358, ons opwekt, om toch vooral, ook ter vermindering van vroeger misverstand en gerezen moeilijkheden, te blijven onderscheiden tusschen vrederaad en genadeverbond; in den vrederaad (z.g. verlossingsverbond) is Christus één van de contracteerende PARTIJEN, maar in het genadeverbond de MIDDELAAR (vgl. 358/9, 364) en BORG (364). En, om een nog levend hoogleeraar ook te citeeren, prof. L. Berkhof (Ref. Dogm. I, 250, Manual 152/3) verklaart, dat in het „verlossingsverbond, den vrederaad, Christus voorkomt als HOOFD des verbonds, in den zin van representant dergenen, die de Vader Hem gegeven heeft, en als hun Borg, doch (Ref. Dogm. 270, Man. 164/5) als het gaat over het g e n a d e v e r b o n d in onderscheiding van den vrederaad), dan zegt Berkhof: Christus komt hier voor als MIDDELAAR.

Opzettelijk citeeren we niet meer. En laten we ook nederlandsche theologen buiten beschouwing. Ik wees er reeds op, dat prof. Aalders voor wat bepaalde kwes-tieuze punten betreft, geen nota neemt van hedendaag-sche andersdenkenden onder zijn broeders. Woelderink, de hervormde dominee, wordt bestreden; zij niet. We vinden dat jammer, omdat op die manier het debat, als interne aangelegenheid van de eigen kerkelijk-gerefor-meerde gemeenschap, niet veel verder komt. Tenminste niet wat de helderheid betreft. Geen mensch zal ver-wachten, dat al Woelderink's opinies door ieder onzer gedeeld worden, al heeft ook m.i. deze uitnemende theo-loog zeer veel goede dingen opgemerkt, die dan ook door prof. Hepp (in een aanval op ds Veenhof) slechts onder het maken van ernstige fouten konden weersproken worden.

Maar als we eens naar anderen dan Woelderink zien, dan blijken er theologen genoeg, zóó maar voor het grij-pen, die bewijzen, dat prof. Aalders g e e n r e c h t h a d tot zijn niettemin stellig klinkende bewering, dat het de eenstemmige belijdenis van allen, die gerefor-meerd denken is, dat Christus het tweede Verbonds-hoofd is. E r z i j n e r g e n o e g, d i e d a a r a n d e r s o v e r d e n k e n. Hen uit te sluiten van het gereformeerde denken is, en daar moge men wel aan denken, niet zoo maar één, twee, drie klaar.

Duidelijkheidshalve voegen we hier iets aan toe. Ik weet niet, in hoeverre prof. Aalders nota genomen heeft van den vroegeren strijd over het verbond. Ik moet aan-nemen, dat hij er mee op de hoogte is. In dat geval weet hij wel, dat zijn beweringen, al gaan ze nominaal alleen tegen Woelderink in (ten dezen), toch ook een streep halen door wat vóór 1905 in ons eigen land is gezegd door ouderen, die zich niet steeds in elke constructie van Dr A. Kuyper konden vinden. Welnu, gaat het goed, als men, zonder hen te noemen, zegt: het is onge-reformeerde, een andere constructie te geven, dan de mijne hier? Ik meen, dat de synode van 1905 heeft ge-werkt in verzoenende richting, al heeft ze — men kan het hier al weer zien — geen enkele kwestie opgelost; hetgeen vrijwel van alle kwesties geldt, die in Kuyper's dagen gerezen, maar erg vaak op zij gezet zijn.

Nu hebben wij er niets tegen, dat prof. Aalders de kwesties weer ophaalt. Dat zijn we zelf ook van plan. Maar ik wijs er wel op, dat de „toon" hier zeer scherp is. Niet gereformeerde, afgeloopen. Geen namen van de ouderen, ook niet van de jongeren, die hier za-kelijk bestreden worden. Een poging dus, om bepaalde meeningen van Dr A. Kuyper weer als de eenig-gere-formeerde voor te stellen. Een gedeelte van het gere-formeerde volk denkt dan: dat gaat tegen een groep van thans levende menschen, tegen wie soms zelfs door een ongeroepen adviseur schriftelijk gewaarschuwd wordt. Ik wil speciaal die goedmeeneende menschen waarschuwen voor misvatting. Het gaat in feite óók weer tegen ouderen, die in het graf liggen. Ik zeg niet, dat die ouderen gelijk hadden in alles. Dat hadden ze niet. Dat hadden m.i. de geciteerde auteurs ook niet. Ik heb het evenmin. Maar ik kom er toch tegen op, dat zonder breede argumentatie wordt heengeredeneerd over probleemstellingen, die de ouderen wel degelijk wisten te stellen, terwijl dan toch het etiket van niet-gereformeerde hun na 1905 opgedrongen wordt. De din-gen zijn eenigszins ingewikkelder, dan prof. Aalders in dergelijke passages laat zien. En als men „waarheid en vrede" en „vrede en waarheid" wil, dan moeten niet alleen over de jongeren, maar ook over de ouderen an-dere klanken gehoord worden, dan we hier vernemen.

K. S.

De scheuring in Amerika. (IX.)

Als ik thans nog verder op het artikel van ds Lyzenga inga, is dat terwille van de algemeene kwesties, die erbij te pas komen. Bespreking daarvan kan de oogen openen voor de lacunes in de redeneeringen, waarmee (zie ook wat ik elders in dit nummer opmerk) een werkelijke of gewaande gemeene-gratie-meening wordt verdedigd. Ik heb nog een reden. Als iemand, om maar een „gevestigde" opinie te kunnen blijven verdedigen, in een bijbeluitspraak met geweld meer leggen wil, dan erin staat, dan is er reden voor het „hijnschen van het attentiesien". Welnu, in dat geval verkeert zoowel ds Lyzenga, als „De Hernut", die vindt, dat hij iets weerlegd heeft.

Het gaat hier over Romeinen 2:14, 15. Het vermake-lijke van heel het geval-Lyzenga is hierin gelegen, dat deze schrijver in gemoede meent, dat ik op dien tekst een bepaalde dogmatische constructie heb „gebouwd" (based); hij wil dan deze constructie bestrijden, ten-einde zoo te kunnen verdedigen, wat hij houdt voor de beschouwing, die naar zijn meening de synode van Kalamazoo zou hebben gehad (our synod's view of it). Ik heb al betoogd (vorig artikel), dat die synodale kijk op Rom. 2:14, 15 een hypothese is, ontsproten aan ds Lyzenga's brein. Daar dus niet meer over. Ditmaal gaat het om wat anders: in werkelijkheid heb ik geen eigen theorie gebouwd op Rom. 2:14, 15, doch alleen maar betoogd — en dat was noodig tegenover bestaande theorieën, die ook van den kathedr zijn doorgegeven — dat men op dien tekst niet bouwen kon, wat er vaak op „gebouwd" was. De kwestie staat niet zóó, dat ik zei: ziehier, wat ik uit dien tekst haal, doch: pas op, dat gij er niet uit „haalt", wat er niet in ligt opgesloten.

Dit staat ook duidelijk te lezen in mijn Catechismus-bijlagen. Ik wijs op bl. 96: daar wordt gezegd, dat de „schriftuurlijke onderbouw" van Rom. 2:14, 15 (gecom-bineerd met Rom. 1:19, 20) „ongenoegzaam is om de leer te kunnen schragen en dragen, dat de Heilige Geest in den mensch apriori's ten aanzien van de hoogste autoriteit werkt". Ik wijs op bl. 79: waar ik opmerk, dat onze tegenwoordige exegeten bevestigend blijken te antwoorden op de vraag, of niet vroeger ongeoorloofde speculaties aan den tekst in kwestie vastgekoppeld zijn. Ik wijs op bl. 81: men moet niet in den tekst leggen, wat er niet in staat. Ik wijs op bl. 87: waar geconstateerd wordt: „in dezen tekst staat NIET, dat God Zijn alge-meene openbaring geeft in het hart van den mensch; en ook niet, dat God in Zijn algemeene openbaring werkt van binnen naar buiten".

Alles is dus een opwekking tot voorzichtig omgaan met de Schrift. En als ik nu zie, hoe dáárop gereageerd wordt, dan maak ik me toch heusch bezorgd, en geef ik ds Hoeksema gelijk, als ook deze zich bezorgd maakt over een opkomende neiging, om van den natuurlijke mensch meer goeds te verwachten, dan de Schrift zelf wettigt. Is hier geen jacht naar lofprijzing van den natuurlijke mensch? De Schrift zegt: het werk der wet is in het hart der heidenen geschreven. Met alle geweld, ondanks waarschuwingen, willen menschen als ds Lyzenga gelezen hebben: de wet zelf is in het hart geschreven. Hebben deze broe-ders wel ooit kennis genomen van de geschiedenis der filosofie, met haar antigoddelijk drijven? Paulus zegt met geen enkel woord, dat de Heilige Geest in het hart der heidenen schreef. Maar ds Lyzenga wil persé dát van Paulus hooren: „we conclude that what Paul says is that the heathen prove by their conduct that the Holy Spirit wrote in their hearts". Wel ja, nu heeft de Heilige Geest al geschreven in heidenharten.

Het moet mij van het hart, dat niet de Chr. Geref. Kerk in Amerika, maar wel zulke auteurs, en tenslotte ook een dergelijke artikelen opnemende redactie (die zelf niet aan een gesprek deelgenomen heeft) met vuur spelen. In het vervolg van mijn catechismusverklaring heb ik bezwaren ingebracht tegen de lijn, die van prof. Hepp naar dr Prins loopt inzake het algemeene ge-tuigenis des Heiligen Geestes (verzekering aangaande centrale waarheden, excusez du peut). Maar een inzender in „The Banner" krijgt zoo maar de kans, nog veel verder te gaan dan prof. Hepp. Die was ten-minste nog zoo voorzichtig, te betoogen (zie mijn Cate-chismusverkl. bl. 148—9), dat de Heilige Geest wel ver-zekert, maar niet openbaart in wat hij dan het algemeen getuigenis des Heiligen Geestes noemt. Maar in Amerika is er al een dominee klaar met de verzeke-ring, dat Paulus den Heiligen Geest laat „schrij-ven" (!) in heidenharten.

Voor de zooveelste maal zeg ik het: indien een leiding, die zulke dingen onder het volk brengt, ds Hoeksema stijven wil, dan moet ze vooral dergelijke onbekookte dingen laten publiceren, en de tegenspraak, zelfs voor een gedeelte, buiten haar kolommen houden. Men klaagt, dat ds Hoeksema zoo scherp is, niet toegeeft, en zoo voort. Het past mij niet te oordeelen over details van den strijd, over en weer. Wel zou ik me een verrader van de waarheid vinden, als ik verzweg, dat zulke artikelen in „The Banner" terecht hem doen zeggen: tusschen zulke broeders en mij ligt een ernstig verschil. Ik hoop, dat hij tusschen deze personen en de kerk zal weten te onderscheiden.

En voorts, wat Rom. 2:14, 15 betreft, het is toch duidelijk, dat het niet aangaat, de dingen, die de ón-wedergeboren, buiten de Schrift levenden mensch „van nature" doet, toe te schrijven aan de alge-meene openbaring? Zijn soms alle daden of ge-woonten van den wedergeboren mensch, die met de Schrift dagelijks omgaat, te danken aan de bijzon-dere openbaring? Welneen; al kan hij zich daar-van nimmer ontdoen, toch is zij lang niet de eenige (Zie vervolg op blz. 324.)

Hoe groot!

De leer der ellende is in onze belijdenisschrif-ten eerlijk en helder uiteengezet. Zij wordt onder-wezen op de catechisatie, bij den aanvang des jaars telkens weer van den kansel behandeld. Niet alleen bij den aanvang des jaars, het woord zonde komt onophoudelijk in de preeken en toespraken terug. Dit droevig onderwerp bespreken onze jon-gens en meisjes op hun jeugdverenigingen, ja, ook bij het formuleeren van onze politieke wen-schen houden wij rekening met het feit der zonde. Maar al is het met de leer der ellende wel zoo tamelijk bij ons in orde, ik vrees dat het met de kennis der ellende niet zoo best gesteld is. Denk maar eens aan de Januari-weken, als de leer der ellende van onze kansels wordt ontwikkeld. Hoe gelaten, zoo al niet opge-wekt, zitten wij daar onder neder. Neen, de pre-diker moet ons niets schenken, dan zullen wij hem aan zijn jasje trekken, want van oppervlakkig-hed zijn wij niet gediend. Maar is er bij ons iets van wat de Schrift zegt: Gedraagt u als ellen-digen? Ik weet wel, met een lang gezicht, met een gerekt psalmgezang, met een huilstem is het waar-lijk niet in orde. Ook weet ik heel goed, dat de systematische uiteenzetting van de waarheid en het doorleven van die waarheid in de ziel niet steeds op hetzelfde moment plaatsvinden. Maar wel vraag ik mij soms ontrust af: waar is dat ellendig en arm volk, dat de Heere Zich overge-houden heeft om op Zijn Naam te vertrouwen? Hoe zou het toch komen, dat wij de dingen zoo goed weten — als begrippen namelijk — terwijl wij de zaak soms zoo bitter weinig verstaan? Dat wij den Farizeër in ons zoo rustig laten gedi-jen? Allereerst staan wij hier voor het gevaar der ge-wenning. De uitspraken der confessie, hoe ernstig en welgekozen ook, grijpen ons niet meer aan. Het is wel noodig de dingen maar eens doodnuch-ter te zeggen. Eén mijner catechisanten, uit het slijk door den Heiland gered, zei laatst verdrietig: het valt mij zoo tegen, broeder! Als ik naar de preek luister, ben ik met de beste voornemens be-zield, maar als ik pas thuis ben, is het vaak al weer mis! Toen heb ik het heel eenvoudig ge-zegd: ja, het is niet lekker om een zondaar te zijn! Wij hebben het ook noodig zoo concreet te worden aangesproken. Daar is een andere reden, wij weten de oplossing zoo goed. Als wij aan para-graaf één zijn — vergun mij die simpele voor-stelling — kunnen wij niet vergeten wat in para-graaf twee-en-vijftig staat. Daarom schokken de vragen van Zondag 5 en 6 ons niet meer. Is er nog éénig middel? Wat moeten wij dan voor een Mid-delaar en Verlosser zoeken? Maar wij zoeken heelemaal niet, wij slaan rustig een blaadje om en zeggen triumfantelijk: dáár! Ik probeer dit zoo vlak te zeggen, niet om een systematische uiteen-zetting der waarheid bespottelijk te maken. Ook niet om ons te dringen naar een soort oratorische, theatrale houding, waarin wij zouden doen alsof ons de Verlossing nog onbekend ware. Maar wij zullen ons weer scherp en helder voor oogen stel-len, dat wij maar niet met een leer-op-zichzelve, maar met God te maken hebben, met de gerech-tigheid en waarheid Gods. O, als Hij ons de ellende leert, dan wordt het anders. Met eer-bied gesproken, het schijnt dat de Heere niet altijd consequent is. Als Hij Zijn heilig misnoegen over de zonde aan ons kenbaar maakt, dan zouden wij wel willen uitroepen: Heere, U móógt niet boos op mij zijn, de Heere Jezus heeft de straf der zonde gedragen. Alles is voldaan, wat naar Uw Recht te eischen scheen. Dan schijnt het soms alsof de Heere Zich om onze tegenwerpingen niet bekreunt. Hij werpt ons in het stof. Was dan de pleitrede niet voldoende? Meer dan voldoende was zij! Mag ik het dan niet gelooven? Sterker, gij moet dat gelooven zoo lief u uwer ziele zalig-hed is! De schatten van den christelijken troost, de gewisheid der beloften, de vastheid des geloofs, ze kunnen nooit beslist genoeg worden uitgespro-ken, nooit te helder worden voorgesteld. Doch het is zooals Ds J. C. Sikkel eens uitsprak: men kan de beloften Gods niet aannemen als een kopje thee! Zeker, de belofte wordt er niets vaster door als gij er uwerzijds een gebroken hart bijvoegt. Maar den rijken troost zult gij niet proefonder-vindelijk ervaren, als gij den Heere niet ernstig neemt, ernstig ook in Zijn toorn, in Zijn heilig misnoegen over de zonde.

Gedraagt u als ellendigen, dat is eigenlijk heel simpel. Gij behoeft er niets voor te doen, alleen maar iets te laten. Gij moet u w h o u d i n g laten varen. Daar ligt een kind in huis, op de bovenste verdieping, het voelt zich alleen, het is bang. Wat roept het? Vader! Vader! In dien naam uit het in één adem zijn ellende en zijn geloof. Juist dat echte wordt te weinig bij ons gevonden, te weinig bij de „lichten", te weinig bij de „zwaren".

God werke het in ons door Zijn Geest.

N. B.